

УДК: 355.1(470+571):94

DOI: 10.33099/2707-1383-2021-40-2-99-110

Володимир Горелов

кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
науково-дослідного центру воєнної історії,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3958-6697>
Електронна пошта: gorelov53@ukr.net

Володимир Клименко

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри стратегії національної
безпеки та оборони,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3276-6866>
Електронна пошта: docent23@ukr.net

Олександр Дерікот

старший викладач кафедри стратегії
національної безпеки та оборони,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5985-3249>
Електронна пошта: alex_derikot@ukr.net

Володимир Кидонь

кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
науково-дослідного центру воєнної історії,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3606-8061>
Електронна пошта: volodimir4077@gmail.com

«ЗАМОРОЖЕНІ» КОНФЛІКТИ в ГЕОПОЛІТИЦІ РФ: ІСТОРІЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ (1991–2020 рр.)

У статті на підставі дослідження широкого кола джерел розглянуто історичні причини та політичні наслідки основних військових конфліктів на територіях пострадянських держав, розкрита участь у них Збройних Сил Російської Федерації як інструменту забезпечення геополітичних інтересів Росії. Проаналізовано прогностичні теорії західних науковців щодо імперіалістичних амбіцій РФ на пострадянському просторі. Основна увага приділена дослідженню історичних та геополітичних передумов гібридної агресії Росії проти України та можливих воєнно-політичних наслідків конфлікту.

Ключові слова: збройний конфлікт, пострадянський простір, територіальна цілісність, суверенітет, етноконфесійний конфлікт, військова агресія, етнічна самоідентифікація, право націй на самовизначення, геополітичні інтереси.

Постановка проблеми. До недавнього часу політики і вчені схильні були бачити в якості головної причини локальних збройних конфліктів сучасності майже виключно «національний екстремізм» однієї з конфліктуючих сторін. Проте міжнаціональні, чи міжетнічні збройні конфлікти в чистому вигляді в принципі не існують. В кожному конкретному випадку мова йде про специфічні геополітичні, економічні та інші інтереси супротивних і навіть третіх сторін. Проблема вирішення таких конфліктів полягає у глибокому розумінні всіх інтересів всіх сторін, що вимагає, відповідно, ретельного аналізу кожної складової конфлікту.

Актуальність проблеми обумовлена стратегічною метою Росії — за допомогою успіхів у локальних конфліктах підтвердити не лише мож-

ливість вирішувати тактичні завдання, а й зробити своєрідну заявку на глобальне лідерство на основі «особливої моделі» відносин із навколишнім світом, яка підкріплюється новостворюваною ідеологією, одним із стовпів якої є так званий «путінізм» (Херпен, М. Х. Ван. 2015 с. 21–22). Офіційна Москва хоче в довгостроковій перспективі гарантувати свій вплив завдяки створенню «зони привілейованих інтересів» по периметру власних кордонів і домогтися визнання свого права на втручання у внутрішні справи суверенних держав і силові дії в цій зоні.

Аналіз досліджень та невирішені аспекти проблеми. Проблема конфліктності пострадянського простору у контексті геополітичних інтересів РФ є одним з науково-практичних напрямків, що активно досліджував-

ся в західних політичних школах таких дослідників, як З. Бжезінський (Бжезінський, З. 2019, с. 113–156), М. Мандельбаум (Mandelbaum, M. 1996), працях Марселя Х. Ван Херпена (Херпен, М. Х. Ван. 2015) та інших. Дана проблематика вивчалася вітчизняними дослідниками О. Гаврилюком (Гаврилюк, О. 2014), О. Литвиненком (Литвиненко, О. 2016), А. Шевчуком (Гарань, О. & Шевчук, А. 1994), науковцями Національного інституту стратегічних досліджень (Російсько-грузинський конфлікт: причини та наслідки для європейської безпеки. 2008). Досить активно вивчення і узагальнення досвіду участі радянських і російських військ в локальних війнах і збройних конфліктах проводиться і воєнними істориками Російської Федерації (Россия (СССР) в локальных войнах и вооруженных конфликтах второй половины XX века. 2008, с. 8–11).

Проте події останніх років підтверджують, що проблема вирішення таких конфліктів потребує подальшого глибокого дослідження. Виникнення збройного конфлікту на Сході України, який має значні перспективи стати черговим «замороженим» конфліктом пострадянського простору, актуалізує завдання дослідження політики РФ відносно конфліктів, в розв'язанні яких вона брала або бере участь.

Метою статті є дослідження історичних та геополітичних передумов пострадянських «заморожених» кон-

фліктів у контексті гібридної агресії Росії проти України та її можливих воєнно-політичних наслідків.

Виклад основного матеріалу. Кінець ХХ — початок ХХІ ст. ознаменувався серйозними зрушеннями у світовій політиці, низку з яких Російська Федерація розцінила як виклики безпекового, економічного і політичного характеру з боку Заходу. Насамперед ідеться про розширення НАТО і ЄС на Схід за рахунок держав Східної Європи і Прибалтики. У відповідь Кремль переходить від «геополітичної паузи» до «геополітичного і гео економічного наступу».

За останні три десятиліття на пострадянському просторі відбувся ряд збройних конфліктів (у хронологічному порядку): Карабах, Південна Осетія (1), Абхазія (1), Грузія, Північна Осетія, Придністров'я, Таджикистан, Чечня (1), Абхазія (2), Дагестан, Чечня (2), Південна Осетія (2), (Російсько-грузинська війна), Схід України (Донбас).

Серпнева війна 2008 р. проти Грузії та агресія проти України, розпочата в 2014 році, стали найбільш знаковими віхами в збройній боротьбі Росії за пострадянський простір. При цьому Москва грубо знехтувала чинними нормами міжнародного права. Відносно України це стосується недотримання, зокрема, статей Статуту ООН від 24 жовтня 1945 р., положень Заключного акту Ради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 року,

Будапештського меморандуму 1994 р. про гарантії ядерних держав — Російської Федерації, США, Великої Британії — територіальної цілісності та суверенітету України, а також Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 року. Згідно із Законом України від 06.12.2018 р. у зв'язку з невиконанням умов Договору Російською Федерацією з 1 квітня 2019 року його дію припинено (Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією. 2018).

Важливий чинник, що зумовив агресивну експансіоністську поведінку РФ спочатку щодо Грузії, а потім України — історична обумовленість конфліктів в умовах розпаду і після розпаду імперій. Саме процесами пострадянського імперського синдрому спробував пояснити причини конфліктів після розпаду СРСР український політолог В. Карасьов: «Відносини з РФ засвідчили, що остання ніколи не погодиться на те, щоб на пострадянському просторі, на колишньому імперському просторі формувалися інші держави з іншими політичними моделями та з іншими геополітичними орієнтаціями. Росія розуміє, що формування нових, сильних, серйозних націй на постімперському просторі розмиває його, формує нові регіональні конфігурації, і, що головне, РФ ризикує втратити пояс напівдержав (сірих

зон, буферних зон), які вона завжди розглядала як «пояс безпеки» (Російсько-грузинський конфлікт: причини та наслідки для європейської безпеки. 2008, с. 9).

Це зумовило готовність Кремля на силові кроки з метою реалізації своїх інтеграційних і геополітичних схем на євразійському пострадянському просторі. Прогнозованість конфліктів на постімперському просторі підкреслив і політичний аналітик В. Горбач: «Коли радянська імперія відходила з колишніх республік, вона робила «закладки», — такі конфлікти для того, щоб геополітично впливати на них, щоб мати можливість тримати на цих територіях війська у вигляді миротворчих сил, щоб мати «больові точки» у новостворених країнах, на які можна тиснути, і вони вже рефлекторно реагуватимуть таким чином, як потрібно тому, хто «тисне» (Російсько-грузинський конфлікт: причини та наслідки для європейської безпеки. 2008, с. 31).

Такою «больовою точкою» для Молдови і України є Придністров'я. Перебіг придністровського та інших заморожених конфліктів на терені колишнього СРСР, а також сучасна політика РФ щодо впливу на подібні конфлікти дозволяють нам висловити припущення, що усі подібні конфлікти відбувались за сценарієм, розробленим у СРСР (РФ). Зокрема, план дестабілізації ситуації в Республіці Молдова передбачав:

- підтримку сепаратистського руху у придністровському регіоні, де дислокувалися підконтрольні союзному центру війська;
- створення, за підтримки 14-ї армії колишнього СРСР, незаконних збройних формувань, озброєних і укомплектованих російським озброєнням і військовими РФ;
- провокацію збройного конфлікту між сепаратистським режимом у Придністров'ї і владою Республіки Молдова;
- втручання підрозділів 14-ї армії в перебіг збройного конфлікту на території Республіки Молдова на боці придністровського сепаратистського режиму, що забезпечило його військову перемогу;
- пропозицію щодо посередництва РФ в конфлікті між сепаратистським режимом і конституційною владою, що перетворило Росію на посередника у врегулюванні конфлікту й забезпечило їй вагомий вплив на внутрішньополітичні процеси в Республіці Молдова та можливість тиску на офіційний Кишинів і вироблення ним зовнішньополітичних пріоритетів.

Керівництво Республіки Молдова дозволило втягнути себе в постановку цього сценарію. Таким чином, неврегульованість конфлікту в Придністров'ї є вигідною РФ, оскільки дозволяє не лише зміцнити позиції РФ в регіоні, а й стати на заваді євроінтеграційним планам Молдови й України. Адже Придні-

стров'я є тим військово-стратегічним плацдармом РФ, що забезпечує її вплив у Південно-Східній Європі та на Балканах.

Крім того, це забезпечує військову присутність РФ на пострадянському просторі у стратегічно важливих регіонах. На даний час на територіях держав, що виникли після розпаду СРСР, діють 8 військових баз РФ — у Абхазії, Вірменії, Білорусі, Казахстані, Киргизії, Придністров'ї, Таджикистані та Південній Осетії, а також угруповання ЗС РФ у Криму.

Аналогічний сценарій, із незначними змінами, було реалізовано в Абхазії, Південній Осетії. Навіть Карабахський конфлікт — етнополітичний і етноконфесійний конфлікт в Закавказзі, який бере початок з 1991 року (а його історичні коріння тягнуться з глибокої давнини), у його крайній фазі восени 2020 року показав, що РФ реалізує елементи вище наведеного сценарію для реалізації своїх геополітичних інтересів в самих різних умовах.

США, ЄС і НАТО були явно не готові до такого розвитку подій в Україні. Утім, вони могли й повинні були підготуватися, і зробити це принаймні з трьох причин. Починаючи з весни 2008 року ніхто уже не міг бути настільки короткозорим, щоб ігнорувати факт особистої одержимості Путіна ідеєю приєднання України. Проект «Євразійський союз» був введений на об'єднанні слов'янського

ядра колишнього Радянського Союзу, і цей проект очевидно приречений на невдачу без України. Друга причина в тому, що «гібридна війна» Путіна не така уже нова і революційна, як вважають деякі західні аналітики, щось аналогічне пропонував у свій час ще Володимир Ленін. Є ще одна, третя причина, чому західні держави могли б краще підготуватися до цих подій. Фактом є те, що війну Росії з Грузією в серпні 2008 року уже можна вважати репетицією війни в Україні. Війну в Грузії неточно називають «п'ятиденною» — історія цієї війни значно довша, і має вона ті ж самі фази, що і війна в Україні.

Що стосується прогнозів західних політологів, то вони є досить однозначними. Збігнев Бжезінський у 90-х писав: «Україна — новий і важливий простір на євразійській шахівниці, є геополітичним опорним пунктом Без України Росія перестане бути євразійською імперією: вона може і надалі пробувати здобути статус імперії, але залишиться переважно азійською імперією Якщо ж Москва знову здобуде владу над Україною і п'ятдесят двома мільйонами її громадян, величезними природними ресурсами і доступом до Чорного моря, автоматично відновиться ймовірність потужної імперії, що пов'язує Європу та Азію. Втрата незалежності Україною матиме негайні наслідки для Центральної Європи» (Бжезінський, З. 2019, с. 62–63).

У своїй праці «Світанок миру в Європі» (1996 р.) відомий американський політолог Майкл Мандельбаум висловлювався наступним чином: «Сьогодні найнебезпечнішим місцем на континенті є кордон між Росією та Україною. Зусилля Росії, спрямовані на поглинання цілої України або її частини, чи то внаслідок розвалу цієї держави, що є результатом цілеспрямованої політики відтворення великої Російської держави, чи то внаслідок будь-якого поєднання цих двох чинників, якщо до цього дійде, матимуть серйозні наслідки для всієї Європи. Вони можуть суттєво пошкодити, а може, навіть цілком знищити спільно вироблене після закінчення холодної війни відчуття безпеки. Росія після успішного поглинення України знову може стати міжнародною загрозою, що вестиме політику експансії на Захід і становитиме серйозну загрозу для цілої Європи» (Mandelbaum, M. 1996, p. 138).

Ряд дослідників вказують на різницю подібність між стратегією Путіна і радянською стратегією 20-х рр. ХХ ст. Через кілька тижнів після проголошення Україною незалежності, в січні 1918 року, прокремлівські більшовики проголосили на сході свою власну «Донецько-Криворізьку Радянську Республіку» (ДКРР). «ДКРР та її наступник, Українська Радянська Республіка, — пише Олександр Гаврилюк, — відіграли свої ролі в написаному Крем-

лем сценарії: спочатку зламати, а потім повністю зайняти незалежну Україну» (Гаврилюк, О. 2014).

Російська ворожість стосовно незалежності України ніколи не вщухала. Одержимість Путіна Україною, отже, не повинна розглядатися як особиста риса російського лідера — її поділяє більшість російського політичного класу і суспільства в цілому. Це не нове явище. Відмова прийняти існування України як суверенної держави йде від самого моменту розвалу Радянського Союзу. Тоді ельцинська Росія була занадто слабка у військовому і політичному аспектах, щоб змінити результат Біловезьких угод, за якими Радянський Союз був розпущений. Офіційною політикою стало *jamais en parler, toujours y penser* («ніколи не говорити про це, завжди думати про це») — таким був французький девіз після втрати Ельзас-Лотарингії в 1871 році.

На нашу думку, приблизно в середині першого десятиріччя XXI ст. Росія завершила своєрідну «геополітичну паузу» і перейшла до відновлення надпотужних міжнародних позицій. Свідченням цього став тиск на НАТО з метою недопущення прийняття на Бухарестському саміті (2008 р.) Планів дій з членства в Альянсі для України та Грузії, коли Російська Федерація по суті перекреслила принципи Основного Акта «Росія — НАТО», підписаного в 1997 р., згідно з яким вона визнавала право будь-якої країни

Європи самостійно забезпечувати свою безпеку. Яскравим прикладом силової геополітичної активності Кремля стала серпнева (2008 р.) російсько-грузинська війна, окупація Росією Криму в березні 2014 р., так звана «гібридна війна» проти України, яка знайшла вираження, зокрема, у всебічній підтримці військових і сепаратистських дій на Сході України.

На наш погляд, ще події серпня 2008 р. засвідчили, що Росія так і не змогла позбавитися «комплексу імперії». Щось подібне ми вже переживали, коли Кремль заявив претензії на свій ексклюзивний особливий вплив на країни «близького зарубіжжя», до яких було включено всі країни колишнього СРСР, в тому числі Україна. Ще у 2010 році Михайло Зурабов, посол Росії в Києві, уже говорив, що росіяни й українці «не просто братні народи. Ми єдиний народ». Меседж українцям про те, що вони один народ із росіянами і жити без них не можуть, є прямою загрозою українській незалежній державності. Це означає, що імперіалістичні амбіції Путіна максималістичні. Його стратегічна мета в Україні не обмежується створенням зони заморожених конфліктів у Східній Україні, і це не створення Новоросії: його найглибші амбіції — «возз'єднання» Росії та України шляхом поглинання сусідньої країни. Ця стратегічна мета не така вже нова. Після розпаду Радянського Союзу вона оберталася

в колах російських ультра націоналістів, військових і спецслужб, зокрема у ФСБ, спадкоємиці КДБ, продуктом і представником якої є Путін. Уже 9 липня 1993 року Верховна Рада Росії майже одноголосним рішенням заявила про повернення Севастополя Росії. «Існує приховане бажання почати розлом України, починаючи з Криму», — відмічали вітчизняні аналітики у 1994 році (Гарань, О. & Шевчук, А. 1994).

Агресивна й анексіоністська політика РФ щодо України 2014–2021 рр. з усією очевидністю показали, що Росія, відчуваючи останнім часом зростання своєї потужності, перш за все енергетичної та військової, хоче суттєво посилити власні позиції в координатах динамічної системи міжнародних відносин початку XXI століття. Це спричинило її зовнішньополітичну активізацію на всіх напрямках і насамперед у сфері відновлення свого впливу на пострадянський простір. Шляхи і методи реалізації такої політики, зокрема силою зброї й ведення «гібридної війни», можуть завести Москву в глухий кут, уже зараз завдаючи небаченого удару по всьому спектрові російсько-українських відносин як на міждержавному, так і суспільному зрізах.

Водночас відверто експансіоністська політика Росії щодо України повинна стати серйозним уроком для нашої держави і суспільства. Тільки активна діяльність на міжнародній

арені на основі врахування національних пріоритетів і реальних можливостей Української держави в поєднанні зі зваженою консолідованою і ефективною внутрішньою політикою та прогнозованим прагматичним проєвропейським зовнішньополітичним курсом може забезпечити позитивний імідж і гідне місце Україні в світовій спільноті.

Окупація Криму та війна на Сході України змінили безпекову ситуацію на європейському континенті і світі в цілому, виявили ряд критичних проблем. Російсько-український конфлікт викликав гостру конфронтацію між Росією, з одного боку, і країнами Заходу та міжнародними структурами — з іншого. Захід не визнав окупацію Криму, засудив дії РФ на Донбасі. Провідні держави (країни ЄС, США, Канада, Японія, Австралія), впливові міжнародні структури (ООН, НАТО, ЄС, Рада Європи, ОБСЄ) засвідчили солідарність з Україною, активну підтримку її суверенітету та територіальної цілісності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином можна констатувати, що російсько-український конфлікт містить глобальні й регіональні виклики та загрози. Наразі європейська і світова системи безпеки не мають адекватної відповіді на агресію РФ. Війна на Сході України зі значною ймовірністю може трансформуватися в черговий «заморожений» конфлікт — джерело нестабільності та загрози для

країн Європи і світового співтовариства в цілому.

Необхідно також звернути особливу увагу на той факт, що характер російсько-українських відносин у 2013–2014 рр. і необґрунтоване збройне втручання Росії у внутрішні справи України свідчить про вступ у завершальну фазу великої геополітичної битви за український інтеграційний геополітичний і гео економічний простір. Важливе стратегічне завдання України — вийти з найменшими втратами з надзвичайно складної та загрозової ситуації, наслідком чого стала російська окупація Криму, агресія на Сході України і розв’язана Кремлем російсько-українська «гібридна» війна» (Литвиненко, О. 2016). Це ставить на порядок денний нагальну проблему серйозного переосмислення не лише загальних концептуальних зовнішньополітичних

засад Української держави, а й її відносин з Російською Федерацією.

Найголовніше питання на сьогодні полягає в тому, яке ж майбутнє України? Чи буде вона в змозі протистояти російській агресії і відстоювати свою незалежність і територіальну цілісність чи все ж буде розчленована і поступово втягнута Росією в довгий, затяжний конфлікт, що спричинить до втрати незалежності так само, як і в 1920-х роках? Шукати відповідь на це питання доцільно, звертаючись до відомої тези Вінстона Черчилля: «Ніколи не здавайтесь, ніколи не здавайтесь, ніколи, ніколи, ніколи — ні в чому, ні в величому, ні в жалюгідному, ні в великому, ні в малому, — не здавайтесь нічому, крім голосу честі і здорового глузду. Не відступайте перед силою, не відступайте перед уявною подавляючою потужністю ворога» (Рікс, Т. Е. 2020).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Бжезінський, З. (2019). *Велика Шахівниця*. Харків: Вид-во «Ранок»: «Фабула», 288 с.
- Гаврилюк, О. (2014). Побіжний погляд на історичні паралелі між ситуацією в Україні в 1918 році і 2014 році. *Eurasian Daily Monitor*. Том 11, випуск 151, Jamestown Foundation, 2 вересня, 2014.
- Гарань, О. & Шевчук, А. (1994). Україна та Крим у російських геополітичних концепціях. *Політична думка*. № 3, с. 212.
- Литвиненко, О. (2016). Тотальна війна по-путінськи: «гібридна війна» РФ проти України. *Національна безпека і оборона*. № 9–10 (167–168), с. 60–64.
- Рікс Томас Едвін. (2020). *Черчилль і Орвелл. Битва за свободу*. Київ: Альпіна Україна, с. 135.
- Россия (СССР) в локальных войнах и вооруженных конфликтах второй половины XX века. (2008). Под ред. В. А. Золотарева. Москва: Кучково поле, с. 8–11.

Російсько-грузинський конфлікт: причини та наслідки для європейської безпеки: матеріали експертної дискусії 14.08.2008 р. За заг.ред. Ю. Г. Рубана. Київ: НІСД, 235 с. URL: [http://old.niss.gov.uav\[dannea/Gruzia.pdf](http://old.niss.gov.uav[dannea/Gruzia.pdf) [дата зверн.: 11.02.2021].

Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією: Закон України від 06.12.2018 № 2643-VIII. Відомості Верховної Ради. (2019). № 1. Ст. 2.

Херпен, М. Х. Ван. (2015). *Війни Путіна. Чечня, Грузія, Україна: незасвоєні уроки минулого*. Харків: Віват, 304 с.

Mandelbaum, M. (1996). *The Dawn of Peace in Europe*. New York: The Twentieth Century Fund Press, p. 138.

REFERENCES

Bzhezinskii, Z. (2019). *Velika shahivnicia* [The grand chessboard]. Harkiv: vidavnicтво “Ranok”: “Fabyła”, 288 s. [in Ukrainian].

Gavrilyuk, O. (2014). Pobijnii pogliad na istorichni paraleli mij sityacieu v Ukraini y 1918 i 2014 roci [A cursory look at the historical parallels between the situation in Ukraine in 1918 and 2014]. *Eurasian Daily Monitor*. Tom 11, vipysk 151, Jamestown Foundation, 2 veresnia, 2014. [in Ukrainian].

Garan, O. & Shevchyk, A. (1994). Ukraina I Krim y rosiiskih geopolitichnih koncepciah [Ukraine and Crimea in Russian geopolitical concepts]. *Politichna dymka*. № 3, s. 212. [in Ukrainian].

Litvinenko, O. (2016). Totalna viina po-pytinski: “gibridna” viina RF proti Ukraini [Total Putin-style war: Russia’s “hybrid war” against Ukraine]. *Nacionalna bezpeka i oborona*. № 9–10 (167–168), s. 60–64. [in Ukrainian].

Riks, Tomas Edwin. (2020). [Churchill and Orwell. The battle for freedom]. Kyiv: Alpina Ukraina, s. 135. [in Ukrainian].

Rossia (SSSR) v lokalnih voinah i voorygennih konfliktah vtoroi polovini XX veka [Russia (USSR) in local wars and armed conflicts of the second half of the twentieth century]. (2008). Moskva: Kychkovo pole, s. 8–11. [in Russian].

Rosiisko-gryzinskii konflikt: prichini i naslidki dlia evropeiskoi bezpeki: materiali ekspertnoi diskysii [The Russian-Georgian conflict: causes and consequences for European security: materials of expert discussion]. (2008). Kyiv: NISD, 235 s. URL: [http://old.niss.gov.uav\[dannea/Gruzia.pdf](http://old.niss.gov.uav[dannea/Gruzia.pdf) [Accessend: 11.02.2021]. [in Ukrainian].

Pro pripinenia dii Dogovory pro dryjby, spivrobitnictvo i partnerstvo mij Ukrainoy I Rosijskou Federacieu [On termination of the Treaty of Friendship, Cooperation and Partnership between Ukraine and the Russian Federation] (2015). Zakon Ukrainy vid 06.12.2018 r. № 2643-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 1, art. 2. [in Ukrainian].

Herpen, M. X. Van. (2015). *Vijni Pytina. Chechnia, Gryzia, Ukraina: nezasvoeni yroki minylogo* [Putin's war. Chechnya, Georgia, Ukraine: Unlearned Lessons from the Past]. Harkiv: Vivat, 304 s. [in Ukrainian].

Mandelbaum, M. (1996). *Svitanok miry v Evropi* [The Dawn of Peace in Europe]. New York: The Twentieth Century Fund Press, s. 138. [in English].

Volodymyr Horielov

*PhD, Senior Research Fellow
of the Research Center Military History,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3958-6697>*

Volodymyr Klymenko

*PhD, Associate Professor
of National Security and Defensive Strategy Chair,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3276-6866>*

Oleksandr Derikot

*Senior Lecturer of National Security
and Defensive Strategy Chair,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5985-3249>*

Volodymyr Kydon

*PhD, Leading Researcher of the Military
History Research Center,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3606-8061>*

“FROZEN” CONFLICTS IN RUSSIAN GEOPOLITICS: HISTORY AND REALITY FOR UKRAINE (1991–2020)

Based on the study of a wide range of resources the article considers the historical roots and political consequences of the core military involvements within the territories of the former USSR countries as well as the participation of the Armed Forces of the Russian Federation in such conflicts as a medium for safeguarding the geopolitical interests of Russia. The predictive theories of western scientists considering imperialist ambitions of the Russian Federation in the post-Soviet territory have also been analyzed.

The Russian Federation, being one of the world’s leading countries, strives to maintain its economic, geopolitical, and military impact on the former republics of the USSR, that are independent states at the present time. The attempt to expand the borders by annexing the territories of neighboring states is deemed to be a new threatening vector of Russian foreign policy. In the vast majority of the mentioned conflicts, the Russian Armed Forces have been the main instrument supporting separatism and military escalation.

The current situation in our state, existing crisis, emerging risks, and complex process of finding a bailout plan have prompted the authors to refer to the analysis of historical experience. The present historical and analytical study covers some aspects of the military history and geopolitics of the Russian Federation in Transdnistria and the Caucasus regions at the end of the 20th century and as of the beginning of the 21st century. The purpose of such a study is to draw certain historical parallels between events of the contemporary history of recent decades and the present situation in Eastern Ukraine and determine possible future course of events and solutions of current situation.

The focus is on the historical and geopolitical background of Russian hybrid aggression upon Ukraine and the possible military and political impact of the conflict.

Key words: *armed conflict, post-Soviet territory, territorial integrity, sovereignty, inter-ethnic and religious conflict, military aggression, ethnic self-identification, right of nations to self-determination, geopolitical interests.*